

GUNN KARIN SANDMÆL

Gunn Karin Sandmæl er født 1958 i Brydalen. I denne bygda er hun vokst opp og her bor hun nå. Hun har arbeidet ved Museet i Nord-Østerdalen med av-fotografering av avisartikler angående museets tema 50-tallet. Gunn Karin Sandmæl er en historieinter-sert og en tegne/skriveglad brydøl. Artikkelen bygger blant annet på intervju med Gunn Karin Sandmæls tante, som kom til Brydalen i begynnelsen av 50-årene.

BRYDALEN PÅ 50-TALLET. ET SKRÅBLIKK

Etter fem år med gjenoppbygging av landet, gikk brydølan – som resten av befolkninga – inn i femtiåra med styrka framtidstru og pågangsmot. Samarbeid og dugnadsånd prega dette tiåret i stor grad. Det kalles «de glade femtiåra» og på en måte var det virkelig det, sjøl om det uti den «store verden» var nye kriser og kriger under oppseiling.

TEKST og TEGNINGER: GUNN KARIN SANDMÆL

Skola

Brydalen skole ble bygd i 1923, ei toetasjes tømmerbygning med undervisningsrom i første etasje og hånd-arbeidsrom og leilighet for lærere i andre etasje. Her ble framtidens gode brydøler skolert og gitt alle mulige forutsetninger for å klare seg sånn noenlunde igjennom vaksenlivet.

Skola vart nedlagt i 1961. Og så måtte døm ta buss til Tynset for å gå på skole.

Ungdomshuset

På vestsida av Brya sto et lite forsamlingshus med en staselig veranda, som het Granheim. Dette var møtestedet for brydølan ved festlige anledninger, og ellers, når folk skulle samles. Dette huset vart flytta og påbygd i 1953 og vart til Midtvang, naturligvis, etter-som det lå midt i bygda. Etterhvert har Midtvang blitt utvida både nord-over, sørover og i et par andre him-melretninger.

I enhver sammenheng var det helt

nødvendig å arbeide sammen mot ett felles mål. Det var lite realistisk å tenke seg at det kunne bli nytt grendehus uten den felles innsatsen som vart gjort.

Dugnad, dooring, frivillig felles
innbuds, uten betaling, for å hjelpe en
nabo eller andre med et arbeid som
man vanstelig kan gjøre alene

Ungdomslaget

Ungdomslaget Framsyn hadde sporadiske møter gjennom 50-tallet. Det framgår av møteprotokollen at laget bare hadde 10 møter i løpet av 50-tallet, men sannsynligheten er stor for at de avholdt møter med større hyppighet, ettersom dette var et engasjert og aktivt lag som hadde en mengde

saker å diskutere og behandle. Det ble lagt stor vekt på det sosiale også under disse møtene, det ble marsjert, sunget og danset. Og så var det kaffe og kaker ...

Begrepet «sosialt samvær» har jeg en formening om ikke hadde den betydninga vi legger i det i dag. Nå for

Det skulle Ole Vestli opp til dans.
I en pause blev det serveret
kaffe og kaker. Duetten blev det
dans igjen til møtets slutt.

tida er det som oftest planlagt og annonsert, i motsetning til åssen jeg tror det var den gangen; en naturlig del av det å være menneske, en planla ikke å være sosial, det var man bare.

Badstua

Brydalen Sanitetsforening fikk skjøte på gratis tomt av Erik Hansson Sandmæl. Og ved hjelp av ei pengegave frå Ole Simensen Grindal vart badstua satt opp og tatt i bruk i 1952. Den ble flittig benyttet av brydølan. Dette var jo tida før folk hadde eget bad heme.

Dessuten var jo også dette sosialt og trivelig! Jeg husker lukta av Sterilan og Floid og den fine helgestemninga. Jeg var et veldig ferskt menneske på 50-tallet, men badstua var i bruk langt inn på 60-tallet, så derfor kan jeg erindre dette! Badstua vart solgt i 1971 og brukes nå som hytte.

Ut på tur, for det meste blid!

En utbredt aktivitet på 50-tallet, var utflukter i det ordets alle betydninger. Brydølan var intet unntak fra andre nordmenn i så måte. Folk gikk foturer og skiturer så snart de hadde tid til det. Sykkelen vart også flittig brukt

Her er en gjeng glade brydøler og engerdøler på påsketur til Spekedalen. Året er 1953. Det nytes appelsiner over en lav beksømsko. Under krigen var det så godt som umulig å få tak i appelsiner på grunn av rasjoneringa, men den kom tilbake på 50-tallet. Fra venstre Torveig Sandmæl, Odd Østli, Ingar Snerten, Liv Snerten og Anders Sandmæl. Fotograf er Inga Østli.

Dette var forøvrig veldig turglade folk, som fortsatte med denne aktiviteten i mange ti-år etter 50-tallet! Enten så grov de seg bål plass i snøen eller så benyttet de egnede plasser i nærheten av vatn. For dem, og for oss i generasjonen etter dem, knytter det seg mange gode minner til disse utflyktene.

som framkomstmiddel. Flere hadde motorsykler, og rundt midten på 50-tallet var det ti biler i Brydalen. Ungdomslaget arrangerte bussturer rundt omkring i landet. Turene gikk ofte til Vestlandet.

Brydølan' var heme på 50-tallet

De fleste hadde sitt levebrød heme. Ku, sau og geitehold var det vanligste. Flere var også skogsarbeidere ved sida av gardsbruket.

På slutten av tiåret var det rått regnet 214 kyr (kyr, kalver og kviger)

i Brydalen. Videre 172 sau, 16 geit og 23 hester. Vi hadde høner og solgte egg til Aas-butikken på Tynset og til sambygdinger. Far hadde sagbruk og tok også på seg snekkerarbeid. Han førte et nøyaktig regnskap over inntekter og utgifter. Her er hans notater i K.K. Hejes Landbruks-Almanakk i 1958. Dette gir et nokså godt inntrykk av prisnivået på 50-tallet.

Ellers så framgår det tydelig av all dokumentasjon jeg har sett igjennom om 50-tallet, at folk hadde mer enn nok å holde på med. Det skulle bygges hus både til en sjøl og andre, det var travle og til dels smale tider. Men jeg tror det var ei meningsfull travelhet. Disse folka hadde jo opplevd en verdenskrig. Mens det ennå er tid, så kan du jo snakke med noen som faktisk opplevde dette. Og snakk med noen som var ung på 50-tallet. De er på Furumoen og Tjønnsosenteret de fleste av dem ...

Her ser vi hvor travelt mor og far hadde det på begynnelsen av 50-tallet: Gifte seg, bygge hus, skaffe seg ekstrainntekter og ikke minst gå til innkjøp av radio! Som om ikke dette var nok; så skaffet de seg også to barn før tiåret var omme!

Badstuengler.

Daglige kassanoteringer				Daglige kassanoteringer			
Dato	Kont	Post	Dagst	Dato	Kont	Post	Dagst
14-4	84	277	41,5	1-5	69	277	4,0
20-4	90	-	0,0	2-5	60	-	3,0
21-4	90	-	0,0	3-5	22	-	4,0
23-4	80	-	4,5	4-5	65	-	4,0
24-4	80	-	4,5	5-5	24	-	4,0
25-4	80	-	4,5	6-5	58	-	0,0
26-4	65	-	3,5	7-5	26	-	4,0
27-4	63	-	3,5	8-5	74	-	4,0
28-4	55	-	3,0	9-5	25	-	4
29-4	60	-	3,5	10-5	85	-	4,5
30-4	63	-	3,5	11-5	52	-	4,5
	2831	14024	578,043	12-5	58	-	4,5
				13-5	90	-	4,5
				14-5	93	-	5,0
				15-5	42	-	5
				16-5	99	-	5,0
				17-5	103	-	5,5
				18-5	104	-	5,5
				19-5	1604	80	14740,21500

inløst kr 578,04
utgått kr 308,60
netto kr 269,44

MWM DIESEL MOTORER OG AGGREGATER LUFFT- OG VANN-AVKYLTE

HOVEDFORHANDLER MASKIN-TEKNISK OSLO, 29.

Regnskapsbok.

Kilder:

Eystein Eggen (1957) Tyllaldalen-Brydalen bygdebok.

Bjarne Grandum (1997) Tyllaldalen-Brydalen bygdebok, bind 1

En reise i Brydalsbilder gjennom 100 år (1998)

Sigurd B. Hennem, Aftenposten (2012) Tilbake til 50-årene, Oslo:

Schibsted Forlag

Statistisk Sentralbyrå på nett.

Bokhylla, Nasjonalbiblioteket digitaliserte bøker.

Intervju med Inga Helene Østli.

Disse blanketter kan vigselmannen få i Statens trykksaksjeksjonsjon, Oslo.

Skjema 5 a.

Vigselattest.

Det bevitnes herved at Anders Hansson Sandmæl
født den 9. desbr. 1931 i (sted) Tynset
og 4us Torweig Luerken
født den 7. mars 1932 i (sted) Engurdal
ble vigd i (sted) Engurdal (Drusjø k-2)
den 24-11-1951, fjuefforde noobr. a.h. fjerde en.

(datnm. vigselmannens under- Engurdal sogneprestemøde den 24. novbr. 1951.
skrift) Anders Sandmæl
Sendes opp tidlig på kveldene
år burker vi mange tusen fredag i mart'ns-uka, forteller
øner på et kjemprefryverkeri Per R. Bakke. Det er Raufoss
om vi skal ha både onsdag og selv som monterer og har ansvar
ikke mulig å tøyv 2. K. Skarpane,
ger, men siden Hamar- prest.
blir åpnet, så tenkte vi som så, at
akkurat i år skal vi iallfall ikke
ikke lage noe dårlig pottsbrel- lop!

ENEBOILIGEN FOR HVE

Tenker De på enebolig? Da må De se nærmere på landets populæreste planløsning for Husbank- og Husflidsforening. Huset er enten med keller, bod, tilbygg eller hageleilighet. Skriv først eller gratis inspirer med 7 husbiler og mer. Skriv til oss i dag! Studer planene og overbevis Dem om at De her får et utskinn av nytteplan.

Hjemmearbeid.

Forbindelse søkes med noen menn og kvinner, som vil lære et pent arbeide. — Mulighet for god fortjeneste, da dette er noe utenom det vanlige. Ingen særlig kapital nødvendig. Prøve med nærmere opplysninger mot kr. 9,75 i postavg. H. Stendahl, Namsos.

HERON

Kr. 139,00
Komplett + porto
Transistorradioen i lommeformat med stor effekt.
Alltid for hånden hjemme, lett å ta med på tur.
4 transistorer = diode, lang- og mellombølge, høyttaler og ekstra øretelefon.
Solid lærveske — 1 års garanti.
STEEN & STRØM A/S
Kongens gt. 23 — Oslo
Send meg di. opptrykk av "HERON" transistorradioen Sandmæl
Navn Brydal pr. Tynset
Adresse Brydal pr. Tynset
Radiolisens nr. N. U. 46-64

Trenger De ekstra-inntekter?

Har De forsøkt å lage husflidsvarer for salg? Vi vil gjerne komme i forbindelse med folk som har evne til å lage rokkere, vovstoler og andre vedredskaper, kjøkkensaker, dreierarbeider, møbler, leketøy, treskjærerarbeider, smijersarbeider m. v., samt med folk som har evne til håndstrikking av jakker og gensere (monsterstrikking) og i håndveving.
Skriv til oss etter nærmere opplysninger eller kom innom ved leilighet.
Bru Norske husflidsforening
MØLLERGT. 4 OSLO

RØDLAN

for Enkeltpersoner
LOKALITET II, BE
(1951)

EX 87 F
EX 86 E
EX 85 D
EX 84 C
EX 83 B
EX 82 A

Meringskort for matvarer No 722569
for tida 20. november 1950 til 20. mai 1951.
H 44. kortperiode. Forbr.gruppe I
Personer født i 1935 eller før.
Navn Anders
Adresse Anders
Handelsdepartementet
Direktoratet for
provisering og
reiseretning

Kortet er bare gyldig når forsyningsnemndas stempel og innehaverens navn og adresse er på. Merken gjelder for de mengder som bestemmes. Merkenes gyldighetstid utenom den pålydende. Sukker, Forskott 1 uke. Etterskott 3 uker. Kaffe, Forskott 1 uke. Etterskott 2 uker. Ekstramerken er bare gyldige etter nærmere kunngjøring. Løse merker gjelder ikke. Salg, kjøp eller annen overdragelse er straffbar.

Travle tider.

*Ungdom på Tynset torg, folkevogn bak.
Foto: Per Magne Grue.*

MINØ.103849